

Основанъ 1916 год.

София, Св. св. Кирилъ и Методий, 24 май 1937 год.

Броя 3 лв.

Брой 90 и 91

16

СТРАНИЦИ

ВЕСТНИКЪ НА ВЕСТНИЦИТЕ

ИЗДАНИЕ НА ДРУЖЕСТВОТО НА СТОЛИЧНИТЕ ЖУРНАЛИСТИ

105

Църквата и нейнитѣ задачи

ПО ПОВОДЪ НОВИЯ ЕКЗАРХИЙСКИ УСТАВЪ

Години наредъ Българската православна църква се разяждаше въ върховетѣ си отъ единъ разколъ, който се отразяваше твърде зле въ нейнитѣ нивини и уроняваше сериозно нейния мораленъ и общественъ престижъ. Раздѣлени на два лагера, българскитѣ митрополити не можеха да превъзможнатъ разногласията и съперничествата си и да разрешатъ задачата, която правителството бѣ възложило на Св. Синодъ: да съкрати и опрости проекто-устава, изработенъ отъ църковно-народния съборъ презъ 1921 година, като го нагоди къмъ условията на днешната българска действителност и къмъ ограниченитѣ материални възможности на държавата. Членоветѣ на Синода почувствуваха, най-последно, тежкитѣ последици и отговорности, свързани съ това положение и презъ м. декемврий м. г. разрешиха въпроса по единъ разуменъ и задоволителенъ начинъ.

Споредъ новия проектъ, утвърденъ неотдавна съ надлежна наредба-законъ и влѣзълъ вече въ сила, върховната властъ на църквата принадлежи на Св. Синодъ, който се състои отъ Екзарха и отъ всички епархийски митрополити. Синодътъ действа въ пълнѣнъ и въ намаленъ съставъ и се председателствава и въ двата си състава отъ Екзарха, а когато екзархийскиятъ престолъ е свободенъ — отъ замѣстникъ председателя; замѣстничеството се пада на по-стария по митрополитско служене членъ на Синода въ намаленъ съставъ. Синодътъ въ намаленъ съставъ се състои отъ екзарха и отъ четирма епархийски архиереи, управлявали две години епархитѣ си и избирани отъ Синода въ пълнѣнъ съставъ съ тайно гласуване, за срокъ отъ две години. Синодътъ въ пълнѣнъ съставъ се свиква редовно два пѣти презъ годината, презъ юний и ноемврий, а извъредно — когато се намѣри за нужно отъ Синода въ намаленъ съставъ или отъ половината епархийски архиереи. Той се занимава съ голѣмитѣ въпроси, интересуващи църквата, чертае общитѣ насоки на нейното управление и контролира дейността на Синода въ намаленъ съставъ. Синодътъ въ намаленъ съставъ функционира постоянно, и ръководи текушитѣ работи на църковното управление.

Сжществениитѣ предимства на новия уставъ се състоятъ въ това, че съ него се установява пълно равенство между епархийскитѣ митрополити и се приближава Църквата до съборното начало, осветено още въ III-ия вѣкъ следъ Христа. Членуването въ Св. Синодъ се възвежда въ задължителна повинност, отъ която никой не може да се откаже, освенъ по тежка продължителна болестъ, навършена 70 годишна възраст или по немощъ, призната отъ Св. Синодъ, — иначе подлежи на аргосване* (чл. 32). Съ възприемането на тѣзи две начала ръководството на църковнитѣ работи се повѣрва на колективния умъ и колективната съвѣст на всички епархийски архиереи и се създаватъ по-добри условия за хармонична дейностъ на висшия клиръ въ духа на историческитѣ традиции на Българската църква, съчетани съ нравствено-възпитателнитѣ и народностнитѣ нужди на днешното време. Въ заседанията на Св. Синодъ въ пълнѣнъ съставъ ще се изработватъ общитѣ директиви по управлението на Църквата.

Българската църква има задъ себе си

хилядогодишно минало.

Тя е оная вътрешна сжщностъ, чрезъ която отъ разнитѣ славянски племена бѣ формиранъ първиятъ славянски народъ на Балканитѣ. Тя е несъкрушимия оплотъ на националната държавна, приемница на българската държавност и пазителка на народностно съзнание презъ тъмнитѣ епохи на политическо робство. Славянската писменостъ и старобългарската книжнина — майка на книжнината въ другитѣ славянски страни — сж рожби на новия вѣроизповѣденъ култъ у покръстенитѣ българи. Отъ Св. Климента, чието име е свързано съ началния разцвѣтъ на българската книжнина и съ първото усилие за масова просвѣта всрѣдъ българитѣ, до Евтимия Търновски, който олицетворява блѣскавия залѣзъ на българската книжнина и мъченичеството на народа подъ ярема на турския завоевателъ; отъ Паисия Хилендарски и продължителитѣ на неговото дѣло до заточенитѣ български владци презъ църковната борба въ Цариградъ, до солунския архимандритъ Евлогий, който презъ 1913 г. намѣри смъртта си въ глѣбинитѣ на Бѣло море и до дебърския митрополитъ Козма, който откава да се раздѣли отъ епархията си и угасна отъ велика скръбъ заточенъ въ манастиръ, е начертанъ презъ вѣковетѣ свѣтлиятъ пѣтъ на Българската народна църква. Ето какъвъ славенъ пѣтъ — осѣянъ съ безсмъртнитѣ дѣла и съ чиститѣ жертвоприношения на много и много българи великани, откърмени съ мѣлото на Църквата — иматъ задъ себе си днешнитѣ църковни служители.

Ала служенето на народното дѣло днесъ изисква отъ Църквата не само формална вѣрностъ къмъ историческата традиция. За да бжде то плодно, нуждни сж реди други условия. Необходимо е преди всичко духовенство съ душа пламтяща отъ любовта исаможертвата на великитѣ предци; необходима е организация, отговаряща на многосложнитѣ изисквания и задачи на съвременността; необходимо е всестранно образование, свещенство, подготвено, за да стане въ живота на своя народъ она факторъ, какъвто е то другаде — въ Белгия, Словения, Полша и др. християнски страни. Нравственъ престижъ и влияние надъ народната душа не се добиватъ само чрезъ изпълнение на вѣрски обряди, а чрезъ многостранна дейностъ, диктувана отъ жива любовъ къмъ ближния и направлявана отъ дълбоко познаване на всѣкидневнитѣ и висши нужди на проститѣ и беднитѣ хора. Тая дейностъ обгръща и нравствено-възпитателното проповѣдничество, и читалищно дѣло, и кооператизъмъ, и народно здраве и всички народополезни почини въ дадена енория, село, градъ. Тя е, между друго, нужна и за по-успѣшна борба противъ тъмнитѣ сили на отрицанието и разрушението.

Нека църковнитѣ князе измѣрятъ съ строгъ самокритиченъ погледъ разтоянето изминато отъ освобождението насамъ и си дадатъ смѣтка за причинитѣ, по които Църквата остава въ не едно отношение на страни отъ стихийното течение на народния животъ. Самоанализътъ ще имъ подскаже пѣтищата и срѣдствата, които ще я издигнатъ въ съзнанието на народа като морална сила и като общонационална институция.